

Anne-Babaların Perspektifinden Alan Gezisi Etkinlikleri **Field Trip Activities From The Parenting Perspectives**

Emine KIZILTAŞ, Ramazan SAK

Öz: Bu araştırmanın amacı çocukları alan gezisi etkinliklerine katılan anne-babaların alan gezisi etkinliklerine ilişkin deneyim ve görüşlerinin incelenmesidir. Nitel olan bu araştırma olgu bilim deseninde olup, çalışmanın katılımcıları amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışmanın katılımcılarını çocukları bir dönem boyunca haftada bir alan gezisi etkinliklerine katılan 13 anne ve 10 baba olmak üzere toplamda 23 ebeveyn oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda, anne-babaların alan gezilerine ilişkin tanımlarının alanyazına uygun olduğu, alan gezisi yapıma sıklığının haftada bir veya daha fazla olması gerektiği, alan gezilerinin çocuklar, öğretmenler ve aileler açısından bir takım yararlarının olduğu, alan gezisi etkinliklerinin uygulanmasına ilişkin görüşlerinin alanyazına uygun olduğu ve alan gezilerinde sorunlar ile karşılaşmadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Alan gezisi, okul öncesi eğitim, aile katılımı.

Abstract: The purpose of this study is to examine experiences and opinions of parents whose children participated field trip activities. This qualitative research is designed as a phenomenology research, te participants of the study were consisted of 13 mothers and 10 fathers whose children participated field trips once a week during a semester. A semi-structured interview form was used as the data collection tool of the study. As results of the content analysis, it is observed that the descriptions of parents about field trips are appropriate with the current literature about field trip, the frequency of field trips should be done once a week or more, the field trips have some benefits for children, teachers and families, and their opinions about the application of field trip activities are also appropriate with current literature, and they did not encounter with any problems in field trips.

Keywords: Field trip, preschool education, family participation.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Field trips in preschool education improve children's knowledge and offer variety in school activities by providing them with first-hand experiences (Feeney, 1994; Hildebrand, 1986; Nachbar, 1992; Taylor, Morris and Cordeau-Young, 1997). For children, field trips mean leaving the classroom environment for exploring objects and concepts and practicing in social and natural environments. These kinds of authentic learning environments are meaningful learning environments for children. In addition to providing rich information to children in any topics, field trips help children to improve their abilities. Researchers have attempted to define this effect through experimental studies, as well. Field trips have been proven to increase children's knowledge level (Kisiel, 2006; Nadelson and Jordan, 2012), improve satisfaction and interest in the topics instructed (Dziewas, 2008; Engeln, 2004), become interested in different occupations (Brandt, 2005), develop positive attitudes towards universal and cultural attitudes (Greene, Kisida, and Bowen, 2014), and improve social skills (Bamberger and Tal, 2008).

Review of the literature indicates various studies conducted about field trip activities of preschool children (Day, Parker, 1977; Haynes, Harris, Knuckle, Comer, 1983; Hoke, 1991; Levine, Munsch; 2011; Piscitelli, Anderson; 2001; Redleaf, 1983; Saul, 1993; Singal, Swann; 2011; Skrupskelis, 1990; Smith-Walters, Hargrove, Ervin, 2014; Starnes, Hood, Selby, Moore, Pattison, 1995; Taylor, Morris and Cordeau-Young, 1997); however, studies conducted in Turkey seem to be quite limited in number. Besides, it was found that no studies conducted in Turkey involved parents. Views of parents about field trips are important because parental permission and support is required for fields trips in preschool (Kızıltaş, 2016). It is considered that teachers organize field trips more frequently when they obtain family support. Views of parents who have field trip experience are especially important as field trips are not conducted sufficiently

(Koç and Sak, 2017). Therefore, the present study investigates preschool parents' experiences and views in a preschool class that organized field trips every week throughout 12 weeks. This study aims to contribute to the related literature by revealing experiences and views of preschool parents who have field trip experience.

Method

The present study utilized phenomenological design, a commonly used design in qualitative studies. The study used criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, which enables in-depth analysis for the exploration and explanation of the phenomena (Yıldırım and Şimşek, 2006). The participants were parents of children who participated in the preschool field trips in a school located in central town of Ağrı. In this regard, the study was conducted with 23 parents, 13 mothers and 10 fathers. Data were collected using semi-structured interview forms. Content analysis technique was performed for the analysis of the data collected.

Results and Discussion

It was found that parents defined field trips as trips that occur in places other than schools, support children's development, and make children happy by enabling them to learn by doing and experiencing. Parents' definition seems to be in line with the literature. Parents' accurate definitions are considered to result from their experiences about this issue. While more than half of the parents participating in the study thought that organizing a field trip once a week is adequate, one-third of them thought the field trips should be organized more than once a week. The parents stated, based on their own experiences, that field trips helped their children to socialize, learn new concepts about real life, improve self-expression skills, know different occupations, learn social rules, and improve self-confidence. Field trips enable children to observe, investigate and conduct group discussions (Tal, 2004). Jakubowski (2003) found that when the field trips involved group work, they provided opportunities for teamwork and improvement of interpersonal skills. Hence, benefits of field trips based on parents' own experiences are in line with the studies in the literature.

In terms of children, the main aims of field trips are to help children to socialize, know different occupations, experience practical rather than theoretical information, and support children's development in different areas. Main aims of the field trips in terms of teachers are to provide children with a learning environments out of classroom, to observe children in natural environments, and to prevent unwanted behaviours. As for parents, the main aims of field trips are to help their children to learn how to behave in society and increase parent-children interaction. An analysis of some studies in the literature indicates that field trips organized for students have such effects as increasing interest, improving knowledge, and giving the opportunity to learn with fun (Feeney, 1994; Hildebrand, 1986; Nachbar, 1992; Taylor, Morris and Cordeau-Young, 1997). Views of the parents in this study were found to be similar to the main aims of field trips mentioned in the related literature.

As to the ways how to conduct field trips, parents stated that permission should be obtained from parents; parents should be informed about the purpose of the trip, content of the trip and responsibilities of the families; and participation in the trips should be enhanced. Parents also stated that field trip activities had effects on children's social, emotional, cognitive, language, and motor development. Various studies have proven that field trips provide learning environments that are different from but supplementary to courses and class discussions (Arcodia and Dickson, 2013; Ettenger, 2009) and improve learning by linking theory and practice (Gretzel, Jamal, Stronza, and Nepal, 2008). Studies show that beside providing first-hand experience to children, field trips also give children the opportunity to express their feelings comfortably (Buchanan, 1992; in Martin and Sewers, 2010; Seefeldt, 1993).

Majority of the parents reported that they allowed their children to participate in field trip activities and did not experience any problems. Only two mothers reportedly had some problems in the trip activities. An analysis of the studies about field trip activities shows that it is important for teachers to prepare a good plan before they organize these kinds of activities and inform parents about the activities and obtain their permission (Martin and Sewers, 2010; Seefeldt, 1993; Taylor, Morris and Cordeau-Young). Parents' experiencing no problems about field trips might indicate that these trip activities are organized well enough.

1. GİRİŞ

Bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmeleri, sağlıklı bir kişilik oluşturmaları çocukluk yıllarındaki yaşantılarına bağlıdır. Erken yaşam deneyimleri çocukların gelişimini etkilemektedir. Bu yüzden çocuklara deneyime dayalı öğrenme ortamları hazırlanmalı (MEB, 2013), çocukların yaşına ve gelişimine uygun

bilgi, beceri ve tutum kazandırmada etkili olan eğitim programları uygulanmalıdır (Senemoğlu, 1994). Eğitim sürecinde çocukların kazanması gereken temel beceriler çocukların bütün gelişim alanlarıyla ilişkilidir. Bilişsel, motor, dil ve sosyal-duygusal gelişim alanlarının birlikte ele alınması ve etkileşimlerinin incelenmesi gerekmektedir. Her bir boyut gelişimin belirli bir yönünü vurgulasa da söz konusu boyutlar arasında karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır (Varış, 1996).

Okul öncesi eğitimde çocuğun eğlenirken öğrendiği, anne-baba ve çocukların eğitime katıldığı, ürünlerin değerlendirildiği, çocuğun yaparak yaşayarak öğrendiği çocuk merkezli öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Martin ve Sewers, 2010). Dolayısıyla öğretmenler çocuğun ezberden uzak olduğu, yaparak yaşayarak öğrendiği, çevresindeki kurumlarla ve kişilerle etkileşime geçtiği öğrenme ortamları hazırlamalıdır (Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Bu bağlamda okul öncesi eğitim programında yer alan, alan gezisi etkinlikleri önem kazanmaktadır. Alan gezisi etkinlikleri okul öncesi eğitimde çocuğun akranları ve çevresindeki insanlarla etkileşim içinde bulunduğu etkinlikler arasında yer almaktadır. Özenle hazırlanan alan gezileri çocuklara zengin yaşantılar sağlamaktadır (Martin ve Sewers, 2010; Saul, 1993; Seefeldt, 1993; Singal ve Swann, 2011; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Alan gezileri çocuklara ilk elden deneyim ve bütün duyularla öğrenme fırsatı sunarak (Kindermann ve Riegel, 2016), çocukların herhangi bir konu hakkındaki ilgi ve motivasyonlarını artırmakta, sosyal ve kişisel becerilerini geliştirmektedir (Michie, 1998). Ayrıca bu etkinlikler çocukların bilgilerini arttıran deneysel etkinlikler arasında yer alarak (Nadelson ve Jordan 2012) çocuklara duyuşsal ve duyuşsal becerilerine yönelik özel faydalar sağlamaktadır (Bamberger ve Tal 2008; Mahgoub and Alawad 2014, akt. Kindermann ve Riegel, 2016).

Okul öncesi dönemde çocuklar için hazırlanan alan gezisi etkinlikleri çocuklara ilk elden deneyimler sağlayarak onların bilgilerini genişletmekte ve okul faaliyetlerine çeşitlilik katmaktadır (Feeney, 1994; Hildebrand, 1986; Nachbar, 1992; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Rudmann'a göre (1994), alan gezileri çocukların bilimsel bilgilerinin, düşünme becerilerinin gelişmesi için bir araçtır. Eaton (2000) ise alan gezisi etkinliklerinin çocukların bilişsel becerilerini sınıf temelli öğrenmeden daha çok geliştirdiğini ifade etmiştir (akt. Dillion ve diğ., 2006.) Ayrıca birçok aile ve kültürde ebeveyn ile çocuk arasındaki konuşmalar çoğunlukla tek taraflıdır, ebeveyn sık sık "uzman" olarak hareket etmektedir. Alan gezisi eğitimlerinde tam tersi bir durum oluşmaktadır (Ballantyne, Fien, Packer, 2001). Bahsedilen etkinlikler bir sorunun araştırılmasında hem aileleri hem de çocukları dâhil ederek, çocuklar ve ebeveynler arasındaki iletişim ve etkileşim güçlendirilmektedir (Hart, 1994). Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin programlarında alan gezisi etkinliklerine yer vermeleri önemlidir.

Araştırmacılar alan gezilerini güçlü öğretimsel materyaller olarak görmektedirler (Michie, 1998; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Çünkü alan gezileri ilk elden deneyimler sağlayarak, öğretim konularında motivasyonu, ilgiyi ve memnuniyeti artıran, çocukların algılamalarını güçlendiren, kişisel ve sosyal becerilerini destekleyen etkinliklerdir (Michie, 1998, s. 43). Çocuklar için alan gezileri, nesnelere ve kavramları keşfetmek, sosyal ve doğal ortamlarda uygulamalar yapmak için sınıftan ayrılmak anlamına gelmektedir. Bu tarz otantik öğrenme ortamları çocuklar için anlamlı öğrenme ortamlarıdır. Alan gezileri çocuklara herhangi bir konu hakkında zengin bilgi sağlamanın yanında çocukların yeteneklerinin gelişmesini de sağlamaktadır. Araştırmacılar deneysel çalışmalarla da bu etkiyi tanımlamaya çalışmışlardır. Alan gezilerinin çocukların bilgi düzeylerinin artmasına (Kisiel, 2006; Nadelson ve Jordan, 2012), öğretme konularında memnuniyet ve ilginin gelişmesine (Dziewas, 2008; Engeln, 2004), farklı mesleklere ilgi duymalarına (Brandt, 2005), çocukların evrensel ve kültürel değerlere karşı olumlu bir tutum geliştirmelerine (Greene, Kisida, ve Bowen, 2014) ve sosyal becerilerinin (Bamberger and Tal, 2008) gelişmesine katkı sağladığı kanıtlanmıştır.

Alan gezisinin etkili olma düzeyi iyi planlanmasına ve yapılandırılmasına bağlıdır. Araştırmalar ideal bir okul alan gezisinin gezi öncesi ve gezi sonrası yapılacak aktiviteleri de içermesi gerektiğini önermektedirler (Bitgood, 1989; Falk ve Dierking, 2000; Orion ve Hofstein, 1994; Rennie ve McClafferty, 1995; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Böylece alan gezilerinde çocuklar yeni bir ortamla karşılaşarak çok daha fazla aktivite yapma olanağı bulmaktadırlar (Woerner, 1999).

Alanyazın incelendiğinde yurt dışında okul öncesi eğitimde alan gezisi etkinlikleri ile ilgili çeşitli araştırmaların yapıldığı (Day, Parker, 1977; Haynes, Harris, Knuckle, Comer, 1983; Hoke, 1991; Levine, Munsch, 2011; Piscitelli, Anderson, 2001; Redleaf, 1983; Saul, 1993; Singal, Swann, 2011; Skrupskelis, 1990; Smith-Walters, Hargrove, Ervin, 2014; Starnes, Hood, Selby, Moore, Pattison, 1995; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997), Türkiye'de ise yapılan araştırmaların (Dilli ve Bapoğlu-Dümenci, 2015; Kızıldaş, 2016, Kızıldaş ve Sak, 2016) oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca Koç ve Sak (2017) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin %59'unun alan gezisi etkinliklerini hiç

uygulamadıkları ortaya konmuştur. Dahası Türkiye’de yapılan çalışmaların katılımcıları incelendiğinde ailelere yer veren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ailelerin alan gezisi hakkındaki görüşlerinin alınması önemlidir çünkü okul öncesinde alan gezisi etkinliklerinin yapılması için ailelerin izninin ve desteğinin alınması gerekmektedir (Kızıltaş, 2016). Öğretmenlerin aile desteğini sağlamaları durumunda alan gezisi çalışmalarına daha sıklıkla yer verecekleri düşünülmektedir. Alan gezisi etkinliklerine yeterince yer verilmemesinden dolayı (Koç ve Sak, 2017), özellikle alan gezisi deneyimi olan ebeveynlerin görüşleri önemlidir. Bu nedenle, bu çalışmada 12 hafta boyunca haftada bir alan gezisi etkinliklerinin uygulandığı bir okul öncesi sınıfının velilerinin deneyim ve görüşleri incelenmiştir. Bu çalışmada, alan gezisi deneyimi olan anne-baba deneyim ve görüşlerinin ortaya konularak ilgili alanyazına katkı sunulması hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında alan gezisi deneyimi olan anne-babaların deneyim ve görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Alan gezisi etkinliğini anne-babalar nasıl tanımlamaktadırlar?
2. Alan gezisi etkinliğinin düzenlenme sıklığı ile ilgili anne-baba görüşleri nelerdir?
3. Alan gezisi etkinliğine katılan anne-babaların deneyimleri nasıldır?
4. Alan gezisi etkinliğinin temel amacına ilişkin anne-baba görüşleri nelerdir?
5. Alan gezisi etkinliklerinin uygulanma biçimi ile ilgili anne-baba görüşleri nelerdir?
6. Alan gezisi etkinliğinin çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerine ilişkin anne-baba görüşleri nelerdir?
7. Alan gezisi etkinlikleri süresince anne-babaların karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmada bireylerin çeşitli konulara ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemek ve iç dünyalarında şekillendirdikleri kişisel görüşlerine (Bell, 2010), herhangi bir olgu veya programla ilgili bireylerin deneyimlerine odaklanmak istenildiğinde olgu bilim deseni tercih edilmektedir (Merriam, 2009). Bu araştırmada çocukları alan gezisi etkinliklerine katılan ailelerin deneyim ve görüşlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlandığından olgu bilim deseni kullanılmıştır.

2.2. Katılımcılar

Araştırmada olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında derinlemesine çalışmaya olarak veren (Yıldırım ve Şimşek, 2006) amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaç, ölçüt bir örneklem oluşturma yoluyla etkili veri toplamaktır. Katılımcıların çalışmanın amacına uygun kişiler olup olmadıklarının en başta belirlenip bu durumun sağlama alınması hem araştırmacı hem de araştırmanın geleceği için önem taşımaktadır (Aydın, 2016). Bu yüzden bu çalışmada çocukları alan gezisi etkinliklerine katılan ailelerle görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Ağrı il merkezinde bağımsız anaokuluna devam eden okul öncesi eğitimde alan gezisi etkinliklerine katılan 48-66 aylık çocukların aileleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmaya 13 anne ve 10 baba olmak üzere toplamda 23 anne-baba katılmıştır. Çalışmaya katılan annelerin 6’sı 31-35 yaş, 7’si ise 36-40 yaş aralığında, babaların ise 8’i 31-35 yaş ve 2’si 36-40 yaş aralığındadır. Annelerin eğitim düzeyleri incelendiğinde ise 6’sı lise, 7’si üniversite, babaların ise 1’i ortaokul, 3’i lise ve 6’sı üniversite mezunudur.

Çalışmanın katılımcıları çocuklarıyla birlikte en az bir tane alan gezisine katılmakla birlikte; at çiftliğine (n=6), bowling salonuna (n=5), ebru çalışmasına ilişkin (n=4), üniversite bahçesine (n=4), pizzacıya (n=4), Müzik atölyesine (n=3), Fırına (n=2), Kütüphaneye (n=1) ve farklı ülkelerden gelen öğrencilerle üniversitede buluşma gezisine (n= 1) katılmışlardır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında ailelerden veri toplanabilmesi için araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmadan önce alan yazın taranmış ve okul öncesinde alan gezilerine ilişkin kavramlar belirlenmiştir. Bu kavramlar ve araştırmanın amacı doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış sorularla ilgili okul öncesinde uzman iki öğretim üyesinin ve alan gezisi etkinlik uygulamaları yapan bir okul öncesi öğretmenin görüşleri alınmış, görüşler doğrultusunda gerekli

düzeltilmeler yapılarak sorulara son hali verilmiştir. Görüşme formu 9 sorudan oluşmaktadır. İki soru katılımcıların demografik bilgilerini, 7 soru ise alan gezilerini içermektedir.

Veri toplama sürecinde bir araştırmacı çalışma grubunu oluşturan anne-babalar ile yüz yüze yapılan görüşmeler 20 ile 30 dakika arasında sürmüştür. Araştırmacılar görüşmeleri katılımcıların bilgisi dahilinde ses kayıt cihazı ile kayıt altına almışlardır. Görüşmeler sırasında aileleri yönlendirici, veri toplama sürecini olumsuz etkileyebilecek durumlardan kaçınılmıştır. Bu süreçte araştırmacıların rolü, ele alınan olgu bağlamında verilerin toplanması, analizi ve bulguların yorumlanması ile sınırlıdır.

2.4. Veri Analizi ve Güvenirlik

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi araştırmacının kuramsal olarak çok açık ifade edilemediği veya daha derinlemesine bir analize ihtiyaç duyulduğu durumlarda kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Görüşme sonunda ses kayıtları ile elde edilen veriler bilgisayara aktarılarak deşifre edilmiştir. Deşifre edilen veriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Daha sonrasında ise araştırmacılar bir araya gelerek çıkarılan kodlarla ilgili görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Kodlayıcılar arası güvenirlilik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemde $Güvenirlilik = \frac{Görüş\ Birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)} \times 100$ formülünden (Miles ve Huberman, 1994) yararlanılmış ve kodlayıcılar arası güvenirlilik yüzdesi % 90 olarak hesaplanmıştır. Ardından kodlara dayanılarak ana temalar belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada verilerin analizinde elde edilen bulguları desteklemek için ailelerin görüşlerinden alıntılara da yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Anne-babaların alan gezisi etkinliklerine ilişkin deneyim ve görüşleri araştırmacının alt problemlerine göre incelenmiştir.

3.1. Alan Gezisi Etkinliğe İlişkin Anne-Baba Tanımları

Ailelerin alan gezisi etkinliğini tanımlamaya ilişkin cevapları incelendiğinde, alan gezisi etkinliğini farklı yerlere yapılan geziler (n=5), çocukların okul dışında eğitim almaları (n=5), çocukların gelişim alanlarını destekleyen etkinlikler (n=4), çocukların dokunarak, görerek, bir şeyleri öğrenmesi (n=3), arkadaşlarıyla vakit geçirdikleri etkinlikler (n=2), öğretmene yardımcı olan etkinlikler (n=2) ve çocukları mutlu eden etkinlikler (n=2) olarak tanımladıkları görülmektedir. Anne-babalardan bazıları şu ifadeleri kullanmıştır.

“Sınıf dışında çocukların gezmesi görmesi için yapılan, onların hem bütün gelişim alanlarını destekleyen etkinlikler, ama özellikle de çocukların sosyalleşmesi açısından son derece önemli olan etkinliklerdir.” (A₃)

“Alan gezisi o şehirde değişik yerleri görerek çocukların iyi vakit geçirdikleri ve mutlu oldukları etkinliklerdir.” (B₂)

3.2. Alan Gezisi Etkinliğinin Düzenlenme Sıklığı İle İlgili Anne-Baba Görüşleri

Çalışmaya katılan anne-babalardan 14’ü çocukları için yeterince alan gezisi düzenlendiğini düşünürken, 9’u alan gezilerinin yeterince düzenlenmediğini ifade etmişlerdir. Alan gezilerinin yeterince düzenlendiğini düşünen annelerden biri şu ifadeleri kullanmıştır: *“Kızımın sınıfında sıklıkla düzenlendiğini düşünüyorum. Yani diğer sınıflarda düzenlenmiyor da pek fazla. Çünkü komşuların çocuklarına falan bakıyorum. Yalnızca bizim sınıfta düzenlendi. Diğer sınıflardaki velilerin şikâyet ettiklerini duydum. Niye bizim sınıflarda yapılmıyor? Yapılsa daha güzel olur diye. Evet, hatta sırf bu yüzden A’nın sınıfına geçmek isteyen, çocuğunu geçirmek isteyen veliler oldu. O yüzden biliyorum yani.” (A₆)*

Yeterince alan gezisi düzenlenmediğini düşünen annelerden biri şunları belirtmiştir: *“Yeterince düzenlendiğini düşünmüyorum imkânlar olsa daha fazla yapılsaydı güzel olurdu.” (A₆)*

Ailelerden 14’ü haftada bir tane alan gezisinin düzenlenmesinin uygun olduğunu, 9’u ise alan gezilerinin haftada birden fazla olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Haftada bir olması gerektiğini düşünen babalardan biri şu ifadeyi kullanıyor: *“Evet, bence haftada bir yeterli fazlası olunca zaten çocuklarda velilerde rahatsız olurdu. Ayrıca okul içinde zor olur.” (B₃)*

Haftada birden fazla olması gerektiğini düşünen anne-babalardan ikisi şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Haftada birden fazla olmalı çünkü bir yere götürdüğümüzde o yerle alakalı düşüncelerinde, arkadaşlarla diyalogu, evde kardeşiyle olan diyalogu değişti. Dışardaki herhangi bir şey hakkında daha iyi yorum yapabiliyor. O konuda ben çocuğumun çok çok değiştiğini gördüm.” (A₄)

“Aslına bakarsanız alan gezisi ne kadar çok yapılırsa o kadar iyi. Çünkü sınıflarda sıkılıyorlar. Alan gezisinin olacağı zaman okula daha bir istekli geliyorlar” (B₇)

3.3. Alan Gezisi Etkinliğine Katılan Anne-Babaların Deneyimleri

Katıldıkları alan gezileriyle ilgili deneyimlerinden hareketle, anne-babaların yaklaşık yarısı (n=12) alan gezilerinin çocuklarını sosyalleştirdiğini vurgulamışlardır. Çocuğunun sosyalleşmesine vurgu yapan annelerden ikisi şu ifadeleri kullanmıştır:

“Alan gezileri sayesinde çocuğumun daha iyi sosyalleştiğini gözlemliyorum. Değişik şeyleri, farklı şeyleri hep yerinde görmesi, mesela bir TRT parkında atların nasıl yetiştirildiğini, nerelerde nasıl yerlerde yaşadığını veya bir ekmeğin nasıl yapıldığını fırında direk kendisi görerek öğrenmesi, oralandaki insanlarla konuşması açısından alan gezilerinin çok faydalı olduğunu düşünüyorum.” (A₆)

“Evde gezi sonrası böyle çok büyük sohbet oluyor zaten, kızım anlatır da anlatır, bütün gezilerden çok mutlu döndü. Bize göre kızım daha sosyalleşti, daha konuşkan bir çocuk oldu kendini daha çok ifade ediyor.” (A₁₁)

Katılımcıların yaklaşık üçte biri (n=8) alan gezisi etkinliklerinin gerçek yaşamla iç içe yeni kavramlar öğrenme boyutuna odaklanmışlardır. Bu anne-babalardan bazıları şunları dile getirmişlerdir:

“Küçük yaşta bu tür şeyleri görmeleri daha önemli yani çocuğun ayakkabıyı bilmesi ayrı bir de oraya gidip imalat edilmesini görmesi veya bir ekmeği orda görmesi mesela ben oğlumda şimdiye kadar ekmekle ilgili o sıcak kavramını o zaman duydum. Baba dedi ekmek sıcak olunca ne kadar güzelmiş tadı, bazen ekmek alınca baba sıcak alalım diyor bende diyorum ki fırından ancak alabiliriz işte bu tür kavramlar daha iyi çocukta yerleşiyor. Bizde sonradan oluşacak şeyler onda küçük yaşta oluşmaya başladı belki gelişimi daha üst düzeyde olabilir.” (B₈)

“Mesela çocuğum bir ekmek yapımını on yaşında öğreneceğine şimdi beş yaşında öğrendi gitti gördü, ayakkabı mağazasını gördü, sonra gelmiş bana kâğıttan ayakkabı çiziyor, şekli oluşturmaya çalışıyor, makasla kesmeye çalışıyor, baba benzedi mi benzemedi mi? ben kaç numara ayakkabı giyiyorum? bu yaşa kadar sormayan çocuğum ayakkabı gezisinden sonra ayakkabı numarasını öğrenme ihtiyacı duyuyor.” (A₃)

“Çocuğum inceleyerek, görerek bir şeylerin nasıl yapıldığının farkına varıyor, gözlemliyor anlatıyor ve geldiği zaman resmini çiziyor. Hikâyesini anlatıyor benim için, çok önemli yani çok hoşuma gidiyor.” (A₁)

Katılımcıların yaklaşık üçte biri (n=7) alan gezisi etkinliklerinin çocukların kendilerini ifade etme becerilerini geliştirdiğini vurgulamışlardır. Bu anne-babalardan ikisi şu ifadeleri kullanmışlardır.

“Normalde okuldan geldikten sonra oğluma soru sorarız, hiç konuşmaz daha sonra söylerim der geçiştirir. Ama gezilerden sonra anlatıyor, yani istisnasız anlatıyor. Şunu yaptık bunu yaptık gibi baya baya anlatıyor.” (A₂)

“Okulda yaşadıklarından ziyade gezide yaşadıklarını daha çok anlatıyor.” (B₁₀)

Bazı anne-babalar alan gezilerinin çocukların farklı meslekleri tanımalarını sağlmasına (n=6), toplumda uyulması gereken kuralları benimsemelerine (n=6), ve çocukların özgüvenlerini desteklediğine (n=4) vurgu yapmışlardır. Ayrıca, iki anne alan gezilerinin sadece çocuklar açısından değil ebeveynler açısından da olumlu etkileri olduklarını belirtmişlerdir. Bu anneler şu cümleleri kullanmışlardır.

“Çok mutlu oldum çünkü bende ilk defa bowling salonunu gördüm çocuklar neşeliydi kızım mutlu olduğu için bende çok mutlu oldum.” (A₁₄)

“Yani açıkçası ben kendi adıma heyecanlandım ben de çok ebru sanatını bilen birisi değildim çocukların o yaşta onları öğrenmesi böyle bir çalışmanın içinde olmaları çok etkileyici. Hayatında 30-40 yaşına gelip yapamayan insanlar var, hiç görmeyen insanlar var böyle şartlarda böyle imkânlar sunulması çok önemli.” (A₉)

3.4. Alan Gezisi Etkinliğinin Temel Amacına İlişkin Anne-Baba Görüşleri

Çalışmaya katılan ebeveynler alan gezilerinin temel amaçlarını çocuk açısından, öğretmen açısından ve aileler açısından olmak üzere üç açıdan ele almışlardır. Çalışmaya katılan ailelerin yarısından fazlası (n=17) çocuk açısından alan gezilerinin temel amacının çocukların sosyal ortama ilişkin fikir sahibi olmalarını yani sosyalleşmelerini belirtmişlerdir. Bu görüşlerini üç anne şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Dediğim gibi sosyalleşmesi çünkü biz çocuğumuzu kısıtlı zamanlarda dışarıya çıkarabiliyoruz, kısıtlı ortamlara girebiliyoruz, belki eskiden mesela ben müstakil evde otururdum mahallede bir arkadaşlık vardı çıkar oynardı. Şu an apartmanda bir katta dört duvar arasında sıkışık kalmış çocuk ve bu sıkışıklıktan

ben çok muzdaribim, yani oğlumun hele bu kış memleketinde hiçbir yere gidememesi hiçbir şey görememesi üzüyordu işte bu etkinlikler o amaçla çok güzel oldu.” (A₁₄)

“Yani bu sene yapılan alan gezilerini değerlendirdiğiniz zaman çeşitlilik arz etmesi çocuk için çok iyi oldu mesela pizzacıya gidildi, bovlinge gidildi, müzik atölyesine gidildi işte resim atölyesine gidildi bu çeşitlilik çocuğa birçok şey kazandırıyor ve farklı kişilerle tanışması çok iyi oluyor.” (A₁)

“Çocukların sosyalleşmesi bazı şeyleri görerek, dokunarak, elleyerek bilincine, farkına varması, nereye, nasıl gidilecekse ona göre kurallarına göre hareket etmesi nezaket kurallarına uyması daha çok dikkat ediyor sanki.” (A₂)

Bazı ebeveynler (n=9) çocukların farklı meslekleri tanımalarını, bazıları (n=8) çocukların teorik bilgiden ziyade uygulamaya dayalı öğrenmelerinin sağlanmasını, bazıları (n=6) çocukların gelişim alanlarının desteklenmesini ve bazılarının (n=4) da çocukların kendilerini tanımalarının sağlanmasını alan gezilerinin çocuk açısından temel amacı olarak belirttikleri bulunmuştur. Teorik bilgiden ziyade uygulamaya dayalı öğrenme fırsatı sunmasına ilişkin annelerin görüşleri şu şekildedir:

“Öğrenmenin sadece sınıfta olmadığına dair birçok öğrenme ortamlarının olduğunu bu nedir işte bir fırına gidip çocuğun ekmek yapımını öğrenmesi yani sınıfta bunu binlerce defa anlatsak o gün o etkinliği yaptığımız şekilde anlamaları mümkün değil çünkü görsel zenginlik var hamuru, unu, fırıncıyı, ekmeğin rafa gelişini her şeyini görsel olarak gördükleri için öğrenmeyi kolaylaştırıyor.” (A₁₆)

“Tabii ki çocuğun televizyondan bilgisayardan görmesi veya öğretmenin okuduğunu dinlemesi ile onu birebir gidip görmesi, tecrübe etmesi iletişim haline geçmesi çok farklı şeyler.” (A₃)

“Öğretmen bence çocuğa anlatarak değil de uygulamalı olarak, gezerek, görerek çocukların daha iyi bilgi beceri öğrenmelerini sağlayabilir.” (A₅)

Öğretmen açısından alan gezilerinin temel amacı olarak, katılımcıların yarısından fazlası (n=13) sınıfın dışında eğitim ortamının sağlanmasını belirtmişlerdir. Bu annelerden biri şu ifadeleri kullanmıştır:

“Şunu anlatayım kırmızı ışıpta arabanın durması çocukların grup halinde kırmızı ışıpta arabada durduklarını görmeleri onları çok farklı bir boyuta sürüklüyor işte kırmızı rengin sınıfta öğretilmesi farklıdır ama orada kırmızı ışıpta 16-17 öğrencinin arabada beraber beklemesi işte niçin bekledikleri sorusuna kırmızı ışık yandı o yüzden bekliyoruz cevabını almaları bilişsel yönde çok çok katkı sağlıyor.” (A₁₀)

Bazı anne-babalar (n=6) öğretmenin çocukları gözlemlene fırsatı bulmasını, bazıları ise (n=6) sınıf yönetimi açısından kolaylık sağlamasını belirtmişlerdir. Bir anne şunları belirtmiştir:

“Mesela sınıfta öğretmen belki bir saatte çocuklara 5-10 kere ‘susun’ diyor. Alan gezisinde öyle bir şey yok.” (A₇)

Aile açısından alan gezilerinin temel amacı olarak, bazı (n=8) katılımcılar çocukların nezaket kurallarına uygun davranmalarını, bazıları ise (n=6) anne-baba ile olan etkileşimin artması olduğunu belirtmişlerdir. Bir anne şunları ifade etmiştir:

“Gidilen geziden sonra çocuğum bütün yaptıklarını ayrıntılı bir şekilde benimle paylaşıyor.” (A₃)

3.5. Alan Gezisi Etkinliklerinin Uygulanma Biçimi İle İlgili Anne-Baba Görüşleri

Alan gezisi etkinliklerinin uygulanmasıyla ilişkili olarak, anne-babalar (n=15) alan gezileri için ailelerin izninin alınması, (n=16) alan gezilerinin amacının ailelere açıklanması, (n=16) alan gezilerinde ailelerin sorumluluklarının belirtilmesi ve (n=14) alan gezilerinin içeriğinin ailelere açıklanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, bazı anne-babalar (n=9) alan gezilerine ailelerin katılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Anne-babaların bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Velinin mutlaka bir bilgisi olsun nereye gidilecek ne yapılacak işte bu hoş oluyor yani dediğim gibi çocuğu önceden hazırlıyoruz nereye gideceğini biliyoruz çocuk da oraya hazır hale gittiği zaman daha iyi şeyler aldığına inanıyorum.” (A₃)

“Yazılı olarak kâğıt geldi biz de izin verip vermediğimizi belirttik imzalayıp gönderdik yer mekân saat katılıp katılamayacağımız hepsi soruldu. Alan gezisinin böyle olması gerekir” (A₁)

“Evrak gönderildi eve o formlarda bir sürü şey yazıyordu. Gezinin içeriği geziyle alakası amaçlar ailenin durumu çocuğuna nasıl hazırlamalı bunların hepsi yazılmıştı. Okudum onay verdim o yüzden bir sıkıntı yok. Alan gezisinin böyle planlanması daha yararlı olur” (A₅)

“Çocukların kazanacakları becerileri, çocukların gelişimlerini nasıl destekleyeceği açıklanmalı.” (A₅)

“Nereleere gidileceğine kadar bütün her şey açıklanmalı.” (A₄)

“Gezinin ne zaman ve nasıl yapılacağı açıklanmalı çocuklarda kendilerini hazırlıyorlar. “Gezinin amacı ve içeriği açıklanmalı muhakkak ailelerin sorumlulukları söylenmeli. Çocuklarda heyecanla bekliyor. Örneğin oğlum pazartesi gidilecekse salı çarşambadan başlardı biz fırına gideceğiz veya

pizzacıya gideceğiz, bowlinge gideceğiz bu tür şeylerin ön hazırlığı yapılmalı bu da hoş oluyor çocuk için daha verimli hale dönüşüyor.” (A₄)

“Evet, tabii bu zaten bize gönderilen belgelerde yazılmalı. Çocuklar bugün şuraya gidecek şu şekilde giydirmeli, geziden önce ne yapılması gerekiyor, nasıl davranılması gerekiyor bende çocuğumu ona göre hazırlamalıyım.” (A₁₅)

3.6. Alan Gezisi Etkinliğinin Çocukların Gelişimleri Üzerindeki Etkilerine İlişkin Anne-Baba Görüşleri

Çalışmanın katılımcıları alan gezilerinin çocukların sosyal ve duygusal, bilişsel, dil ve motor gelişimleri üzerinde etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal ve duygusal gelişimle ilişkili olarak, katılımcıların yarısından fazlası (n=15) alan gezilerinin çocukların nezaket kurallarına uymalarını sağladığını belirtmişlerdir. Bu annelerden biri şu ifadeleri kullanmıştır:

“Ben daha önce de kızım ile dışarı çıkardım o kadar çok fevri davranırdı ki ama şimdi hareketleri değişti. Toplu halde gidip geldikten sonra dışarda uyulması gereken kuralları uygular oldu.” (A₁)

Bazı anne-babalar (n= 13) çocukların duygularını rahat ifade etmelerini desteklediğini, bazıları (n=9) sorumluluklarını yerine getirmelerini ve bazıları (n=6) yardımlaşma becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bazı (n=5) anne-babalar çocukların özgüvenlerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Duygularını ifade etmeyle ilişkili olarak bir anne şu ifadeleri kullanmıştır:

“Mesela benim kızım biraz daha hemen adım atabilen değil de biraz daha hafif içine kapanıktır. Geziden geldiği zaman çok mutlu çok eğlenceli daha pozitif, artık kendini daha iyi ifade edebiliyor, arkadaşlarıyla ilişkisi biraz daha güçlü, bayağı bir şey değişiklik oldu yani” (A₂).

“Duygusal olarak mesela daha önceleri mutlu mu üzgün mü olduğunu belki anlayamayabilirdim biraz zor anlayabiliyordum şimdi bütün hepsini iyice ifade edebiliyor.

Bilişsel gelişimle ilişkili olarak, katılımcıların yarısından fazlası (n=13) alan gezilerinin çocukların çevresindeki olayların farkına varmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Bu annelerden biri şu ifadeleri kullanmıştır:

“Mesela pizzacıya, bowlinge gittiniz önünden arabayla geçiyoruz işte anne bak biz buraya gelmiştik falan diyor hiçde unutmuyorsun diyorum fırına gitmiştiniz hadi ötekilerle belirgin Migros’a gidiyoruz geliyoruz aşına olmuştur ama fırının önünden geçerken bak bak anne biz bu fırına gelmiştik diyor farkındalıkları arttı.” (A₁₅)

Bazı anne-babalar (n= 10) çocukların bazı kavramları (sayılar, geometrik şekiller vb.) daha iyi öğrenmelerini desteklediğini, bazıları (n=5) çocukların dikkat sürelerini arttırdığını belirtmişlerdir. Ayrıca, üç anne alan gezilerinin çocukların hayal gücünü geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bilişsel gelişimle ilişkili olarak katılımcılar şu ifadeleri kullanmıştır:

“Evet, kızımda çok büyük bir fark oldu. Mesela üçgenleri tereddütsüz gözü kapalı diyebilirim ki söylüyor hani hiç düşünmeden direkt söyleyebiliyor. Eskiden sorulan sorulara tereddüt ederek cevap verirdi veya zorlanıyordu çok kısık sesle söylüyordu, şimdi kendinden emin bir şekilde cevap veriyor. Sayılarda büyük bir gelişme var eskiden 10’a kadar sayıyordu şimdi 20’ye kadar sayabiliyor, hatta küçük rakamları toplayabiliyor eliyle gösterip artık şu anda annem 2+2=4 eder, 6+6=12 eder.” (A₈)

“Resim atölyesine gezi düzenlendikten sonra oğlum eve geldi. Anne bana bir tane ressam ismi söyler misin? dedi. Kaldım böyle yani. Cevap veremedim çok şaşırdım bir anda sordu. Sonra kendisi Salvador Dali’yi söyledi, resimleri hakkında oturup araştırma yaptık. Gerçekten çok şaşırdım.” (A₅)

Dil gelişimiyle ilişkili olarak, katılımcıların yaklaşık yarısı (n=12) alan gezilerinin çocukların kelime hazinelerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Bu annelerden biri şu ifadeleri kullanmıştır:

“Sessiz olan çekingen olan çocuğum yavaş yavaş açılmaya başladı. Daha önce duymadığım farklı kelimeleri kullanmaya başladı. Kelime hazinesinin geliştiğini düşünüyorum” (A₁₂).

Bazı anne-babalar (n=10) alan gezilerinin çocuklarının Türkçe’yi daha iyi kullanmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Bu annelerden ikisi şu ifadeleri kullanmıştır:

“Çok değişti cümleleri o kadar anlaşılır ve net ki ilk önce gevelerdi ağzında, ya da konuşturamazdık kızımızı. Şimdi öyle değil net bir şekilde kendini daha iyi ifade edebiliyor, biz de bunu rahatlıkla anlayabiliyoruz” (A₄).

“Oğlumda sürekli değişimi görüyorum. Konuşmasında değişiklik var. Kelime hazinesi gelişmiş. İnsanlara hitabetini, cümlelerini anlamlı kurmasında büyük ilerlemeler olduğunu fark edebildim. Gezilerin etkili olduğunu düşünüyorum” (A₁₁).

Anne-babalar (n=5) çocukların kendilerini rahat ifade etmelerini desteklediğini, (n=3) çocukların şiir ve tekerleme söyleme isteklerini arttırdığını ifade etmişlerdir. Ayrıca, iki anne alan gezilerinin çocuklarının arkadaşlarına isimleriyle hitap etmeyi sağladığını belirtmişlerdir.

Motor gelişimiyle ilişkili olarak, bazı anne-babalar (n=9) alan gezilerinin çocukların el göz koordinasyonunu desteklediğini belirtmişlerdir. Bu annelerden biri şu ifadeleri kullanmıştır:

“Oğlum boyama kitaplarına bağlı kalmadan resim yapmayı öğrendi.” (A₆)

“2-3 defadır fark ediyorum öğretmenini okuldan kesmek için bir şeyler gönderiyor o kadar güzel kesiyor ki ben bile o kadar güzelini yapamıyorum.” (A₁)

Ayrıca, bazı anne-babalar (n=7) alan gezilerinin çocuklarının öz bakım becerilerini desteklediğini ifade etmişlerdir. Bu annelerden biri şunları paylaşmıştır:

“Bu gezilerden sonra özellikle elbiselerini giymesinde çıkarmasında eşyalarını kullanmada çok titiz ve gereken özeni göstermeye başladı. Kendi ihtiyaçlarını kendisi rahatlıkla karşılıyor” (A₆).

3.7. Alan Gezisi Etkinlikleri Süresince Anne-Babaların Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Deneyimleri

Çalışmanın katılımcıların yaklaşık üçte ikisi (n=15) bütün gezi etkinliklerine çocuklarının katılmasına izin verdiklerini, sadece bir anne bir etkinliğe çocuğunun katılmasına izin vermediğini belirtmiştir.

Çalışmanın katılımcılarının yaklaşık üçte ikisi (n=15) gezi etkinliklerinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bazı ailelerin ifadeleri şu şekildedir:

“Sorun olmadı. Her zaman güzel duygularla geldi. Arkadaşları ile paylaştıklarını anlattı” (A₃).

“Sorunlarla karşılaşmadık ama alan gezileri başlamadan önce çok fazla soru işaretleri vardı ama çok şükür karşılaşmadık güzel geçti gerçekten güzel geçti ben hele çok pımpirikli endişeli bir anneydim ama güzel geçti.” (A₅)

“Yani hep mutlu geldi öyle bir sorun olmadı” (A₄).

“Hayır, hiç olmadı sadece bir defa rahatsız olduğu için gidemedi üniversiteye o da ebru çalışması yaparken ona da çok üzül müştü kızım, arkadaşları yaptıkları çalışmalarını ailelerine gönderdiler keşke bende gidebilseydim dedi.” (A₁)

Sadece iki anne gezi etkinliklerinde bir sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu iki anne şu ifadeleri kullanmıştır:

“Sadece at binmeye gittiklerinde TRT parkında, kızım o zaman çok ağlamıştı çok korkmuştu binmemişti. Hatta evde söylediğimde ise açıklamak bile istemiyordu. Sadece üzüldüğüm durum bu oldu keşke binseydi” (A₁).

“Bazı alan gezileri tekrar edilme özelliğine sahip olmalıdır. Sadece bu sorun oldu. Oğlum bazı gidilen yerlere tekrar gitmek istedi.” (A₁₂)

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Anne-babalar alan gezisi etkinliğini tanımlarken; okulun dışında farklı yerlere yapılan, çocukların gelişimini destekleyen, çocukların yaparak yaşayarak mutlu oldukları geziler şeklinde tanımladıkları görülmektedir. Anne-babaların bu tanımlarının alanyazına uygun olduğu görülmektedir. Anne-babaların alan gezisi tanımlarının doğru olmasında bu konudaki deneyimlerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Araştırma süreci gereği alan gezilerini deneyimleme imkânı bulmuş olmaları onların alan gezisine ilişkin literatüre uygun tanımlamalar yapmış olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte söz konusu paralellik araştırmada alan gezisi yönteminin literatürde yer alan nitelikleriyle başarılı biçimde gerçekleştirildiğinin göstergesi niteliğindedir.

Çalışmaya katılan ailelerin yarısından fazlası haftada bir alan gezisi yapılmasını yeterli bulmuşken, üçte biri haftada birden fazla yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışmaya katılan ailelerin çocuklarının gittiği okulda her hafta bir alan gezisi yapılmıştır. Normal şartlarda bu oran bile Türkiye’de yapılan alan gezisi oranının çok üstündedir. Koç ve Sak (2017) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin % 59’u alan gezisi etkinliğini hiç uygulamadıklarını belirtmiştir. Dolayısıyla okul öncesi eğitim programında yer alan on farklı etkinlik türünün dengeli bir şekilde uygulanması gerektiği okul öncesi eğitim programında belirtilmesine (MEB, 2013) rağmen uygulamada çeşitli sebeplerden dolayı alan gezisi etkinliği açısından buna uyulmadığı söylenebilir. Bu çalışmadaki bazı katılımcıların haftada bir alan gezisi yapılmasını az bulmalarında, haftada bir yapılan alan gezisi etkinliklerinin çocukları üzerindeki olumlu etkilerini gözlemlemiş olabilmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın katılımcıları araştırma sürecinde edindikleri deneyimlere dayanarak, alan gezilerinin çocukların sosyalleşmelerini, gerçek yaşama ilişkin yeni kavramlar öğrenmelerini, kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmelerini, farklı meslekleri tanımlarını, toplumsal kuralları öğrenmelerini sağladığını ve çocukların özgüvenlerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Alan gezileri çocuklara informal öğrenme çevrelerinde gözlem, kısa araştırmalar yürütme ve grup tartışmalarının yapılmasına olanak sağlamaktadır

(Tal, 2004). Jakubowski (2003) tarafından yapılan araştırmada alan gezilerinin gruplar halinde çalışmayı içerdiği zaman, takım olarak çalışma ve kişilerarası becerilerin geliştirilmesi için uygun fırsatlar sunduğunu bulmuştur. Dolayısıyla anne-babaların kendi deneyimlerine dayanarak gözlemledikleri alan gezilerinin yararlarının ilgili alanyazında yapılmış daha önceki çalışmalar ile de paralellik gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla alan gezisi etkinliklerinin erken yaşlarda çocukların sosyal becerilerinin gelişimini desteklediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan anne-babalar alan gezilerinin temel amacını çocuk, öğretmen ve aileler açısından değerlendirmişlerdir. Alan gezisi etkinliklerinin çocuk açısından temel amacının çocukların sosyalleşmesi, farklı meslekleri tanımaları, teorik bilgidan ziyade uygulamaya dayalı yaşantılar geçirmeleri ve çocukların gelişim alanlarının desteklenmesi olduğunu belirtmişlerdir. Alan gezisi etkinliklerinin temel amacı öğretmen açısından; sınıfın dışında eğitim ortamı sunulması, çocukları doğal ortamda gözleme ve istenmeyen davranışların önlenmesi olarak belirtilmiştir. Aileler açısından ise çocukların nezaket kurallarına uygun davranmaları ve çocukların anne-baba ile olan etkileşimlerinin artması olduğunu ifade etmişlerdir. Genel itibarıyla alan gezilerinin çocuk, öğretmen ve aile açısından olumlu etkiler yarattığı şeklinde yorumlanabilir. İlgili alanyazındaki bazı araştırmalar incelendiğinde de çocuklar için hazırlanan alan gezisi etkinliklerinin çocuklarda ilgi uyandırma, bilgilerini genişletme, çocukları eğlendirerek öğrenme fırsatı sunma gibi bazı etkilerinin olduğu görülmektedir (Feeney, 1994; Hildebrand, 1986; Nachbar, 1992; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Bu çalışmadaki ailelerin alan gezilerinin temel amacına ilişkin görüşleriyle alanyazındaki çalışmaların bulgularının benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu bağlamda sınıf dışı etkinliklerden biri olan alan gezisi etkinliklerinin çocukların sosyal ve duygusal becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağladığı düşünülebilir.

Çalışmanın katılımcıları alan gezisi etkinliklerinin uygulanma biçimiyle ilgili olarak; alan gezileri için ailelerin izninin alınması, gezinin amacı, gezinin içeriği ve ailelerin sorumlulukları konularında ailelerin bilgilendirilmeleri ve gezilere ailelerin katılımının sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. İlgili alanyazın incelendiğinde araştırmalar da ideal bir alan gezisinin gezi öncesi ve gezi sonrası yapılacak aktiviteleri de içermesi gerektiği önerilmektedir (Bitgood, 1989; Falk ve Dierking, 2000; Orion ve Hofstein, 1994; Rennie ve McClafferty, 1995; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Ancak, bu çalışmadaki ailelerin gezi öncesi ve gezi sırasında yapılması gerekenlere odaklandıkları gezi sonrası yapılması gerekenlere ilişkin her hangi bir şey belirtmedikleri görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında, ailelerin kendi deneyimlerinde, haftada bir uygulanan alan gezileri için ailelerin izninin alınmış olması, ailelerin gezi hakkında bilgilendirilmiş olmalarının ve geziye katılımlarının sağlanmaya çalışılmış olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Gezi sonrası yapılan etkinliklerin daha çok okul sınırlarında kalmış olmasının ailelerin bu sürece yeterince katkı sunmamış olmalarının bu bulguyu etkilediği düşünülmektedir.

Anne-babalar alan gezisi etkinliklerinin çocukların sosyal ve duygusal, bilişsel, dil ve motor gelişimleri üzerinde etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Anne-babalar alan gezilerinin çocukların nezaket kurallarına uymalarını, çevrelerindeki olayların farkına varmalarını, bazı kavramları (Sayılar, geometrik şekiller vb.) öğrenmelerini, dikkat sürelerinin artmasını, hayal güçlerinin gelişmesini, kelime hazinelerinin gelişmesini, Türkçe'yi daha iyi kullanmalarını, el-göz koordinasyonunun desteklenmesini ve öz-bakım becerilerinin desteklenmesini sağladığını belirtmişlerdir. Yapılan farklı araştırmalarda alan gezilerinin derslerden ve sınıf tartışmalarından farklı aynı zamanda bunları tamamlayan öğrenme ortamları sağladığı (Arcodia ve Dickson, 2013; Ettenger, 2009), teori ile uygulamayı ilişkilendirmeye yardımcı olarak öğrenmeyi arttırdığı kanıtlanmıştır (Gretzel, Jamal, Stronza, ve Nepal, 2008). Araştırmalar alan gezilerinin çocuklara ilk elden deneyim kazandırmasının yanı sıra aynı zamanda onlara duygularını rahatça ifade etme fırsatı sunduğunu da göstermiştir (Buchanan, 1992; akt. Martin ve Sewers, 2010; Seefeldt, 1993). Nadelson ve Jordan (2012) tarafından yapılan araştırma, alan gezilerinin içerikteki öğrenmeyi yerleştirmede, çocukların öğrenmelerini zenginleştirmede etkili olduğunu göstermiştir. Orion ve Hofstein (1994) yaptıkları araştırmada alan gezilerinin çocuklara sınıftan daha fazla hareket olanağı sunarak öğrenmeyi desteklediğini göstermiştir. Araştırma ve alan yazın sonuçlarına göre alan gezisi etkinlikleri çocukların bütün gelişim alanlarını destekleyen deneyime dayalı bir etkinlik olduğu görülmektedir. Bu etkinlikler çocukların olumlu tutum, beceri ve davranış kazanmalarında etkili olduğu söylenebilir. Bu yüzden okul öncesi öğretmenleri çocukların ilgi ve isteklerine göre alan gezilerine sıklıkla yer vermelidirler.

Araştırmaya katılan anne-babaların alan gezisi etkinlikleri süresince yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde; anne-babaların çoğunluğu çocuklarının alan gezisi etkinliklerine katılımına izin verdiklerini ve herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Sadece iki anne gezi etkinlikleri süresince bazı sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç anne-babaların alan gezisi etkinlikleri

ile ilgili ciddi sorunlar yaşamadığı şeklinde yorumlanabilir. Alan gezisi etkinlikleri ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, öğretmenlerin bu tarz etkinlikleri düzenlemeden önce iyi bir plan yaparak, gezi öncesi aileleri etkinlikler hakkında bilgilendirerek gerekli izinleri almaları gerektiğinin önemli olduğunu göstermektedir (Martin ve Sewers, 2010; Seefeldt, 1993; Taylor, Morris ve Cordeau-Young, 1997). Ayrıca alan gezisi etkinlikleri planlanırken öğretmenlerin çocukların korku ve fobilerini, önceki tecrübelerini ve öğrenme stillerini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Dillion ve ark., 2006). Bu çalışmadaki anne-babaların alan gezilerine ilişkin bir sorunla karşılaşmamış olmaları, söz konusu gezi etkinliklerinin yeterince iyi planlandığının da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak; anne-babaların alan gezilerine ilişkin tanımlarının alanyazına uygun olduğu, alan gezisi yapılma sıklığının haftada bir veya daha fazla olması gerektiği, alan gezilerinin çocuklar, öğretmenler ve aileler açısından bir takım yararlarının olduğu, alan gezisi etkinliklerinin uygulanmasına ilişkin görüşlerinin alanyazına uygun olduğu ve alan gezilerinde sorunlar ile karşılaşmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, anne-babalar alan gezisi etkinliklerinin çocukların sosyal ve duygusal, bilişsel, dil ve motor gelişimleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmanın katılımcıları kendi deneyimlerine dayanarak, alan gezilerinin çocukların sosyalleşmelerini, gerçek yaşama ilişkin yeni kavramlar öğrenmelerini, kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmelerini, farklı meslekleri tanımalarını, toplumsal kuralları öğrenmelerini sağladığını ve çocukların özgüvenlerini geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Katılımcıların tümünün alan gezisi etkinliklerini çocukların gelişimi açısından gerekli ve yararlı olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu nedenle alan gezisi etkinliklerinin okul öncesi eğitim kurumlarında yaygın şekilde düzenlenmesi ve anne-babaların bu tür etkinliklere aktif olarak katılımlarının sağlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Öğretmenler alan gezisi etkinliklerine çocukların ilgi ve isteklerine göre sıklıkla yer vermelidirler. Alan gezilerinde çocukların yaşadıkları deneyimler gözlem ve görüşme tekniği ile derinlemesine araştırılabilir. Alan gezilerinden önce ve sonra çocuklara resimler çizdirilerek yaşadıkları süreç analiz edilebilir. Alan gezisi etkinliklerinin çocukların farklı gelişim alanlarına olan etkisi ile ilgili deneysel araştırmalar yapılabilir. Ayrıca alan gezisi etkinlikleri ile ilgili öğretmenlere, idarecilere ve anne-babalara seminerler, konferanslar ve paneller düzenlenebilir.

5. KAYNAKLAR

- Arcodia, C., & Dickson, C. (2009). ITHAS: An experiential education case study in tourism education. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 21(1), 37–44.
- Aydın, S. (2016). Olgu bilim araştırması. M. Metin (Ed.). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s.287-311). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bamberger, Y., & Tal, T. (2008). Multiple outcomes of class visits to natural history museums: The student's view. *Journal of Science Education and Technology*, 17(3), 274-284.
- Bell, J. (2010). *Doing your research project: a guide for first-time researchers in education, health and social science*. Maidenhead: Open University Press.
- Bitgood, S. (1989). School field trips: An overview. *Visitor Behavior*, 4(2), 3–6.
- Brandt, A. (2005). *Support of motivation and interest by out of school laboratories*. Göttingen: Cuvillier.
- Day, M. C., ve Parker, R. K. (1977). *The preschool in action*. Boston: Allyn and Bacon, Inc.
- Dilli, R., Bapoğlu-Dümençi, S. (2015). Okul öncesi dönemi çocuklarına Anadolu'da yaşamış nesli tükenmiş hayvanların öğretilmesinde müze eğitiminin etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 217-230.
- Dillon, J., Rickinson, M., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., ve Benefield, P. (2006). The value of outdoor learning: Evidence from research in the UK and elsewhere. *School Science Review*, 87(320), 107-112.
- Dziewas, A. (2008). *Teaching chemistry outside the classroom -An intervention study-*. Saarbrücken: VDM.
- Engeln, K. (2008). *Laboratories for student*. Berlin: Logos.
- Ettenger, K. (2009). Students as tourists and fledgling researchers: The value of ethnographic field courses for tourism education. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 9(3–4), 159–175.
- Falk, J. H., ve Dierking, L. D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. New York: Altamira Press.
- Feeney, L. (1994). Today's teacher trips: Fabulous field trips, *Early Childhood Today*, 8, 8.
- Greene, J. P., Kisida, B., & Bowen, D. H. (2014). Value of field trips. Taking students to an arts museum improves critical thinking skills, and more. *Education Next*, 14(1), 79-86.
- Gretzel, U., Jamal, T., Stronza, A., & Nepal, S. (2008). Teaching international tourism: An interdisciplinary field-based course. *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 8(2/3), 261–282.
- Haynes, N. M., Harris, M., Knuckle, E. P., ve Comer, J. P. (1983). Benefits of structured field trip activities on performance on the peabody Picture vocabulary test (PPVT) among a group of black preschoolers. *Reports-Research/Technical*, 143, 2-9.
- Hildebrand, V. (1986). *Introduction to early childhood education*. New York: Macmillan.
- Hoke, M. (1991). Field-trip tips. *Science and Children*, 28(2), 20-21.
- Jakubowski, L. M. (2003). Beyond book learning: Cultivating the pedagogy of experience through field trips. *The Journal of Experiential Education*, 26(1), 24–33.
- Kızıлтаş. E. (2016). *Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle bütünleştirilmiş alan gezisi etkinliklerinin 48-66 aylık çocukların sosyal duygusal beceri gelişimine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Kızıлтаş. E., ve Sak, R. (2016). Okul öncesi eğitimde alan gezisi etkinlikleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 536-554.
- Kindermann, K., ve Riegel, U. (2016). Experiencing churches as spiritual and religious places: A study on children's emotions in church buildings during scholastic field trips, *British Journal of Religious Education*, 1-12, doi: 10.1080/01416200.2016.1209458.
- Kisiel, J. (2006). More than lions and tigers and bears—creating meaningful field trip lessons. *Science Activities*, 43(2), 7-10.
- Koç, F., ve Sak, R. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki etkinliklere yönelik öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 43-71.
- Levine, L. E., ve Munsch, J. (2011). *Child development an active learning approach*. London: SAGE publications.
- Martin, S. S., ve Sewers, R. L. (2010). A field trip planning guide for early childhood classes, preventing school failure. *Alternative Education for Children and Youth*, 47(4), 177-180. doi: 10.1080/10459880309603364.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco. CA: Jossey-Bass.
- Michie, M. (1998). Factors influencing secondary science teachers to organise and conduct field trips. *Australian Science Teacher's Journal*, 44(4), 43-50.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2th Ed). California: Sage Publications.
- Nachbar, R. (1992). What do grown-ups do all day? The world of work, *Young Children*, 47(3), 6-12.
- Nadelson, L. S., ve Jordan, J. R. (2012). Student attitudes toward and recall of outside day: An environmental science field trip, *The Journal of Educational Research*, 105(3), 220-231, doi: 10.1080/00220671.2011.576715.
- Orion, N., ve Hofstein, A. (1994). Factors that influence learning during a scientific field trip in a natural environment. *Journal of Research on Science Teaching*, 31, 1097–1119.
- Piscitelli, B., ve Anderson, D. (2001). Young children's perspectives of museum settings and experiences, *Museum Management and Curatorship*, 19(3), 269-282, doi:10.1080/09647770100401903.

- Redleaf, R. (1983). *Open the door let's explore*. St. Paul, MN: Resources for Child Caring.
- Rennie, L. J., ve McClafferty, T. P. (1995). Using visits to interactive science and technology centers, museums, aquaria, and zoos to promote learning in science. *Journal of Science Teacher Education*, 6(4), 175–185.
- Rudmann, C. L. (1994). A review of the use and implementation of science field trips. *School Science and Mathematics*, 94, 138–141.
- Saul, J. (1993). Ready, set, let's go! Using field trips in your curriculum. *Day Care and Early Education*, 27(1), 27-29.
- Seefeldt, C. (1993). *Social studies for the preschool-primary child*. New York: Macmillan Publishing.
- Singal, N., ve Swann, M. (2011). Children's perceptions of themselves as learner inside and outside school. *Research Papers in Education*, 26(4), 469-484. doi: 10.1080/02671520903281617.
- Skrupskelis, A. (1990). Going places with young children. *Dimensions of Early Childhood*, 18(3), 3-6.
- Senemoglu, N. (1994). Okul öncesi eğitim program hangi yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- Smith-Walters, C., Hargrove, K., ve Ervin, B. (2014). Extending the classroom tips for planning successful trips. *Science and Children*, 51(9),74-78.
- Starnes, L., Hood, B., Selby, K., Moore, C., ve Pattison, J. (1995). Plan successful field trips. *Dimensions of Early Childhood*, 23(4), 13-15, 32.
- Tal, R. T. (2004). Community-based environmental education -a case study of teacher-parent collaboration. *Environmental Education Research*, 10, 523–543.
- Taylor, S. I., Morris, V., ve Cordeau-Young, C. (1997). Field trips in early childhood settings: Expanding the walls of the classroom. *Early Childhood Education Journal*, 25(2), 141-146.
- Variş, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde sosyal araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Woerner., J. J. (1999). The field trip in the earth science classroom, *Guides - Classroom – Teacher*, 1-19.